Gyldendals
Juridiske
Kommentarserie

Kjøpsloven
med kommentarer

John Egil Bergem
Stein Rognlien

4. utgave

GYLDENDAL

Kjøpsloven med kommentarer

John Egil Bergem
og Stein Rognlien

4. utgave ved John Egil Bergem

GYLDENDAL

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2020
4. utgave, 1. opplag 2020

ISBN: 978-82-05-52275-6

Omslagsdesign: Studio Levi Bergqvist & Modest (Rune Døli)
Sats: HAVE A BOOK
Brødtekst: Minion 10,5/15 pkt

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Juridisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/juridisk
juridisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Forord

Forord til 1. utgave

Etter at FN-konvensjonen 1980 om internasjonale løsørekjøp og den nye norske kjøpslov 1988 har vært i kraft noen tid, tror vi det kan være behov for en litt mer inngående kommentar til disse.

Kommentaren er basert på nordiske og internasjonale forarbeider, rettspraksis og litteratur.

Forfatterne har deltatt i lovarbeidet, dels i det norske Justisdepartement, dels i nordisk lovsamarbeid, dels i FNs Kommisjon for internasjonal handelsrett UNCITRAL).

Arbeidet med boken har vært delt mellom oss, slik at begge har laget sine førsteutkast til bestemte avsnitt som så er gjennomlest og godkjent av den andre.

Boken er delt i to deler, den Del A med kommentarer til kjøpsloven og en Del B med kommentarer til FN-konvensjonen.

Vi innestår begge for Del A. Språkformen er stort sett bestemt av Rognlien.

Del B er skrevet av Rognlien alene. Han har deltatt i FNs arbeid med Konvensjonen fra første stund i 1967.

Boken er skrevet som en lovkommentar til de enkelte paragrafer og artikler. Den er ikke noen lærebok. Vi håper den kan brukes som oppslagsverk for advokater, juridiske rettsanvendere, handlende og andre som vil orientere seg nærmere om nasjonale og internasjonale kjøprettspørsmål.

Konsulent i Justisdepartementet *Anne-Gry R. Moe* har renskrevet størstedelen av manuskriptet, utarbeidd stikkordregister og ellers gitt gode råd. Vi gir henne vår beste takk.

Til slutt vil Stein Rognlien rette en ærbødig takk til Justisdepartementets Lovavdeling for å ha gitt meg adgang til en kontorpult med tilliggende herligheter under min tjenstefrihet det seineste året.

Orkanger, Oslo, november 1990

John Egil Bergem og *Stein Rognlien*

Forord til 2. utgave

Denne nye utgaven er blitt aktuell dels fordi den første utgaven nå er utsolgt, dels som følge av nytt lovstoff, nyere dommer og litteratur. Også internasjonale dommer er referert.

Særlig er ny lovgivning og nye lovforslag om forbrukervern på flere kontraktrettslige områder av betydning.

Orkanger, Oslo, juli 1995

John Egil Bergem og *Stein Rognlien*

Forord til 3. utgave

Etter at 2. utgave utkom i 1995, har det skjedd store endringer i rettskildebildet på kjøpsrettens område. Vedtakelsen av ny forbrukerkjøpslov i 2002 medførte betydelige endringer i kjøpsloven, men det har også ellers skjedd endringer i kjøpsloven og lover på tilgrensende rettsområder. Tilfanget av rettspraksis og litteratur med relevans både for kjøpsloven og FN-konvensjonen (CISG) har økt betydelig.

Av helsemessige grunner har Stein Rognlien ikke vært i stand til å delta i revisjonen av boken. Han hadde alene ansvaret for Del B, og John Egil Bergem har ikke selv hatt kapasitet til å foreta revisjon av denne delen. Men Berte-Elen Reinertsen Konow, som regelmessig har arbeidet med CISG de siste årene, har påtatt seg den oppgaven. Del B står derfor i den reviderte form for hennes regning.

I revisjonen av Del A er det lagt vekt på oppdatering i forhold til ny lovgivning, rettspraksis og litteratur. I tidligere utgaver viste vi også til en del publisert praksis fra lagmannsrettene og tingrettene. Disse dommene er beholdt i domsfortegnelsene. Med den omfattende publiseringen av dommer via Lovdata er det nå uhensiktsmessig å innta all publisert praksis fra lavere domstoler etter 1995. Men det er foretatt et skjønnsomt utvalg av dommer fra lagmannsrettene.

For øvrig er det foretatt en viss justering av språkformen både i Del A og B.

Første utgave kom forholdsvis kort tid etter kjøpslovens ikrafttredelse. Forarbeidene utgjorde da en vesentlig del av rettskildematerialet, og med forfatternes involvering i lovforarbeidet var det naturlig å bruke forholdsvis mye plass på redegjørelse for dette arbeidet og sitater og henvisninger til lovforarbeidene. Dette gjør seg også gjeldende når det gjelder henvisningene til konvensjonens forarbeider i Del B. Betydningen av dette stoffet vil endres med tiden, og det har vært naturlig å begrense omfanget noe. Innholdsmessig vil både Del A og B naturlig bli preget av holdningene til dem som forestår revisjonen. Av respekt for den store innsats og energi Stein Rognlien har lagt ned på dette området og hans utvilsomme kompetanse, er det likevel ikke minst i Del A forsøkt å ta tilbørlig hensyn til hans synspunkter på overordnede og mer detaljerte spørsmål. Dette har også fått betydning for utvalget av stoff. Det er vårt håp at boken fortsatt kan gjenspeile noe av det Stein Rognlien sto for i sitt arbeide med kjøpsrett.

I Del B er det innarbeidet henvisninger til de mest internasjonalt brukte kommentarutgaver og standardverk om konvensjonen. Tanken er at det skal være enklere å finne frem til relevant utenlandsk litteratur, og at det også lettere skal la seg kontrollere hvordan den enkelte konvensjonsbestemmelse er å forstå. Der løsningene er usikre, eller der Konow står for et annet syn enn det som er kommet til uttrykk i tidligere utgaver, er det lagt vekt på at dette skal komme klart fram.

UNCITRAL, FNs kommisjon for internasjonal handel som står bak utarbeidelsen av CISG, har samlet en rekke dommer fra ulike stater som har relevans for forståelsen av det nærmere innholdet av de ulike bestemmelsene i CISG. Domssamlingen kalles CLOUT Cases, og er også tilgjengelig på internett. Antallet CLOUT Cases har økt i omfang i tiden etter forrige utgave, og domsmaterialet er søkt à jourført.

I tiden etter utarbeidelsen av CISG har flere andre organisasjoner arbeidet for å harmonisere reglene på kontraktsrettens område – ikke bare for kjøpskontrakter. UNIDROIT Principles og Principles of European Contract Law (PECL) regnes som de to mest sentrale samlingene av internasjonalt kontraktsrettslige prinsipper. I nyere kommentarutgaver til CISG finnes det gjerne henvisninger fra CISG til den aktuelle bestemmelsen i UNIDROIT Principles eller PECL som i hovedsak svarer til regelen i CISG. Slike henvisninger er nå også innarbeidet i denne kommentarutgaven. Av

plasshensyn har det ikke vært mulig å analysere likheter og forskjeller mellom regelverkene, men henvisningene fra CISG til UNIDROIT Principles til PECL vil likevel forhåpentligvis være til hjelp for den som skal orientere seg i den internasjonale kontraktsretten.

I arbeidet med 3. utg. har John Egil Bergem hatt god hjelp av sine sekretærer Ildri Mebust Øyasæter og Linda Leonhardsen både til «restaurering» av forrige utgave i elektronisk form og til diverse skrivetekniske oppgaver. De takkes herved! Han vil også takke sin trofaste ektefelle, Elisabeth og sine barn som tålmodig har tillatt ham å bruke dyrebar fritid til dette prosjektet.

Berte-Elen Reinertsen Konow har i arbeidet med boken hatt god hjelp av vitenskapelig assistent stud.jur. Vidar Heimseth. Han har vært både entusiastisk og nøyaktig i sitt arbeid med kildekontroll og korrektur og takkes herved for innsatsen. Hun vil også takke sin mann Truls Konow, sine foreldre og svigerforeldre som stiller opp slik at travle hverdager både på arbeid og på hjemmebane lar seg kombinere.

Vi ønsker begge å takke Hans Andreas Tvedt og Randi Westhagen hos Gyldendal Akademisk for et behagelig samarbeid i forbindelse med utgivelsen av boken.

Orkanger og Bergen, oktober 2007

John Egil Bergem og *Berte-Elen Reinertsen Konow*

Forord til 4. utgave

Det har gått lang tid siden 3. utgave av boken. Stein Rognlien var av helsemessige grunner ikke med på arbeidet med 3. utgave. Han har siden gått bort. Det har ikke vært mulig for Berte-Elen Reinertsen Konow å få ferdig en revisjon av del B akkurat nå. Forlaget har derfor besluttet å utgi kommentaren til kjøpsloven som særskilt bok i denne omgang.

At del A og del B i boken nå splittes, kan også ses symbolsk. Den største endringen i loven etter forrige utgave gjelder bestemmelsene om internasjonalt kjøp. Ved lov 28.02.2014 nr. 2 ble CISG gitt direkte anvendelse i internasjonale kjøp. Kjøpsloven gjelder heretter med noen unntak bare i kjøp mellom parter med bosted eller forretningssted i Norge. Det er fort-

satt nær sammenheng mellom loven og konvensjonen innholdsmessig. Henvisninger til kommentarene til konvensjonen er beholdt, men da til 3. utg. av boken.

Revisjonen innebærer i tillegg oppdatering av annen lovgivning, rettspraksis og juridisk teori. Det har etter hvert kommet mye rettspraksis fra tingrettene og lagmannsrettene, men også en del avgjørelser i Høyesterett. Dette har redusert betydningen av rettspraksis etter kjøpsloven fra 1907, som var dominerende i domsfortegnelsene i 1. utgave. Mange av disse eldre dommene er tatt bort i denne utgaven. Ikke alle avgjørelser fra lagmannsrettene er tatt med, men jeg har prøvd å få med slike som kan tjene som eksempler på problemstillinger og som innehar et tydelig standpunkt til forståelsen av en bestemmelse. Med det er det ikke tatt standpunkt til verken vekten som rettskilde eller riktigheten av standpunktet i den enkelte dom, bortsett fra hvor dette er kommentert særskilt i teksten.

Stein Rognlien var læremester og inspirator i arbeidet som vi sammen gjorde med forarbeidet til kjøpsloven. Hans synspunkter, vektlegginger og skrivestil preget 1. utgave i betydelig grad. Det preget han satte på boken, er selvsagt svekket gjennom 30 år og tre nye utgaver. Men både av respekt for hans bidrag og for den faglige verdien disse har, er det fortsatt avsnitt, formuleringer og synspunkter som kommer fra Rognlien. Derfor har jeg også ønsket at han fortsatt skal stå som medforfatter, men det faglige ansvaret for det som står i 4. utgave, må jeg ta.

Jeg takker særskilt de dyktige og tålmodige medarbeiderne i Gyldendal Juridisk som har bistått meg på ulike måter med utgivelsen. Jeg takker også min kone, Elisabeth, som tålmodig finner seg i at jeg også i min pensjonisttilværelse graver meg ned i forståelsen av lovtekster.

Orkanger, februar 2020

John Egil Bergem

Innhold

Lovforarbeider med forkortinger 17
Andre forkortinger 18
Historikk 19
Tidligere nordisk kjøpsrett 19
Andre lover av praktisk betydning for kjøpsforhold 20
NOU 1976: 34 22
Den nordiske arbeidsgruppen 1980–1984 23
Hovedpunkter i den nordiske arbeidsgruppens utredning – NU 1984: 5 24
Nordiske departementsdrøftinger 28
Proposisjonen 1987 28
Stortingsbehandlingen 1988 29
Nye lover i de andre nordiske land 30
Forbrukerkjøp 31

KAPITTEL I.
Virkeområde. 36
§ 1. Alminnelig virkeområde. 36
§ 2. Tilvirkingskjøp. Tjenesteavtale. 48
§ 3. Avtale og handelsbruk. 53
§ 4. Forbrukerkjøp. 56
§ 5. Internasjonalt kjøp. 57

KAPITTEL II.
Leveringen. 61
§ 6. Hentekjøp. 61
§ 7. Plasskjøp og sendekjøp. 65
§ 8. Tilleggsplikter ved sendekjøp. 71
§ 9. Leveringstid. 73
§ 10. Selgerens tilbakeholdsrett. 76
§ 11. Kostnader. 80

KAPITTEL III.
Risikoen for tingen. 82
§ 12. Hva risikoen innebærer. 82
§ 13. Risikoens overgang. 89
§ 14. Identifikasjon av tingen. 94
§ 15. Transitt. 96
§ 16. Tilbakelevering ved kjøp med returrett. 100

KAPITTEL IV.
Varens egenskaper; mangler m.m. 103
§ 17. Varens egenskaper. 103
§ 18. Opplysning om egenskaper eller bruk. 115
§ 19. Ting solgt «som den er». Auksjonssalg. 123
§ 20. Kjøperens onde tro, forundersøkelse m.m. 129
§ 21. Tidspunkt for mangel. 134

KAPITTEL V.
Kjøperens krav ved kontraktbrudd fra selgerens side. 139
Forsinkelse 139
§ 22. Innledende bestemmelse. 139
§ 23. Rett til oppfyllelse. 144
§ 24. Forespørsel. 153
§ 25. Heving. 156
§ 26. Heving av tilvirkingskjøp. 162
§ 27. Erstatning. 165
§ 28. Opplysningsplikt om hindring. 192
§ 29. Frist for å heve. 194
Mangler 197
§ 30. Innledende bestemmelse. 197
§ 31. Kjøperens undersøkelse etter leveringen. 200
§ 32. Reklamasjon. 207
§ 33. Unntak fra reklamasjonsreglene. 224
§ 34. Krav på retting og omlevering (avhjelp). 227
§ 35. Melding om krav på retting eller omlevering (avhjelp). 237
§ 36. Selgerens rett til retting eller omlevering (avhjelp). 239
§ 37. Prisavslag eller heving etter manglende avhjelp. 244

§ 38. Prisavslag. 247
§ 39. Heving. 254
§ 40. Erstatning. 259

Rettsmangler m.m. 281
§ 41. Rettsmangler. Andre tredjemannskrav. 281

Øvrige bestemmelser 289
§ 42. Kjøperens tilbakeholdsrett. 289
§ 43. Kontraktbrudd ved del av tingen. 292
§ 44. Levering etter hvert. 297

KAPITTEL VI.
Kjøperens plikter. 303

Kjøpesummens størrelse 303
§ 45. 303
§ 46. 308
§ 47. 311

Kjøpesummens betaling 314
§ 48. 314
§ 49. 318

Kjøperens medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet 323
§ 50. 323

KAPITTEL VII.
Selgerens krav ved kontraktbrudd fra kjøperens side. 326
§ 51. Innledende bestemmelse. 326
§ 52. Rett til oppfyllelse ved å kreve betaling. Avbestilling. 331
§ 53. Rett til oppfyllelse ved å kreve medvirkning til kjøpet. 339
§ 54. Heving når kjøperen ikke betaler. 340
§ 55. Heving når kjøperen ikke medvirker. 344
§ 56. Levering etter hvert. 348
§ 57. Erstatning. 351
§ 58. Opplysningsplikt om hindring. 354
§ 59. Selgerens frist for å heve. 355
§ 60. Spesifikasjon. 360

KAPITTEL VIII.
Fellesregler om forventet kontraktbrudd, insolvens m m. 365
§ 61. Forventet kontraktbrudd. 365
§ 62. Heving ved forventet kontraktbrudd. 375
§ 63. Insolvensbehandling. 380

KAPITTEL IX.
Fellesregler om heving eller omlevering. 388
§ 64. Virkninger. 388
§ 65. Avkasting og rente ved tilbakeføring. 393
§ 66. Tap av krav på heving og omlevering. 397

KAPITTEL X.
Erstatningens omfang. Rente. 402
Omfanget av erstatning 402
§ 67. Alminnelig regel. 402
§ 68. Prisforskjell ved dekningstransaksjon. 423
§ 69. Prisforskjell når det ikke foreligger dekningstransaksjon. ... 427
§ 70. Plikt til å begrense tap. Lemping av ansvaret. 432
Rente 438
§ 71. 438

KAPITTEL XI.
Omsorg for tingen. 442
§ 72. Selgerens plikt til omsorg. 442
§ 73. Kjøperens plikt til omsorg. 447
§ 74. Forvaring hos tredjemann. 452
§ 75. Erstatning og sikkerhet for kostnader. 455
§ 76. Salg. 457
§ 77. Annen disposisjon enn salg. 462
§ 78. Regnskap og godskriving av utbytte. 463

KAPITTEL XII.
Utbytte og annen avkasting. 465
§ 79. Avkasting av tingen. 465
§ 80. Aksjer. 467
§ 81. Rentebærende fordring. 469

KAPITTEL XIII.
Visse alminnelige bestemmelser. 471
§ 82. Risikoen for sending av meldinger. 471
§ 83. Forretningssted. 476

KAPITTEL XIV.
Krav mot tidligere salgsledd. 479
§ 84. Vilkår for krav mot tidligere salgsledd 479
§ 85. Reklamasjon. 490
§ 86. Ansvar for opplysning etter § 18. 493

KAPITTEL XV.
Internasjonalt kjøp. 494
Gjennomføring av konvensjonen i norsk rett 494
§ 87. FN-konvensjonen om internasjonale løsørekjøp 496

KAPITTEL XVI.
Ikrafttredelse. Oppheving av tidligere lov. 497
§ 88. 497

Samlet lovtekst 499
Norsk gjennomføringslov 1988 517
FN-konvensjonen 11. april 1980 om kontrakter for internasjonale løsørekjøp 518
Sammenstilling av bestemmelsene i kjøpsloven 1988, FN-konvensjonen 1980 og tidligere kjøpslov 1907 592
Litteratur 596
Stikkord 611

Lovforarbeider med forkortinger

NOU 1976	NOU 1976: 34 Lov om kjøp
SOU 1976	SOU 1976:66 Köplag Slutbetänkande av köplagsutredningen
NU 1984	NU 1984: 5 Nordiska köplager
Prp.	Ot.prp. nr. 80 (1986–87) om A Kjøpslov og B Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, datert 29. mai 1987
Innst. O. 1988	Stortingsforhandlinger (1987–88) fra justiskomiteen om A) Kjøpslov og B) Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp
Ot. forh. 1988	Stortingsforhandlinger (1987–88) i Stortingstidende. Forhandlinger i Odelstinget 26. april 1988 s. 457–485
Besl. O. 1988	Beslutning O. nr. 65 (1987–88) 26. april 1988 om kjøpsloven, Beslutning O nr. 66 (1987–88) 26. april 1988 om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp
Lagt.forh. 1988	Stort.forh. (1987–88) Stortingstidende, Forhandlinger i Lagtinget 3. mai 1988 s. 70–71
Lagtingsvedtak 1988	Lagtingets vedtak 3. mai 1988 (Lagt.forh. 1988 s. 71)
Konvensjonen	FN-konvensjonen 1980 om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, vedtatt i Wien 11. april 1980 (Offisiell norsk oversetting i Norsk Lovtidend avd. I s. 365 flg.) og i Norges Lover 1687–2006 (Om forarbeider til FN-konvensjonen se under del B om denne s. 451–452)

Andre forkortinger

CISG	FN-konvensjonen 1980 om kontrakter for internasjonale løsørekjøp (jf. «Konvensjonen»)
Ftvutv.	Forbrukertvistutvalget (Det blir vist til saksnr./år med sidetall fra boken «Forbrukertvister 1979–1985» i parentes)
Loven	Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp
Lov om ratifikasjons-samtykke	Lov 13. mai 1988 nr. 28 om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, vedtatt 11. april 1980
Lovvalgloven 1964	Lov 3. april 1964 nr. 1 om mellomfolkeleg-privat-rettslege reglar for lausørekjøp
Tidl. lov	Lov 24. mai 1907 nr. 2 om kjøp, med senere endringer
ND	Nordisk Domssamling
NJA	Nytt juridiskt arkiv (Svensk domssamling)
RG	Rettens Gang
Rt.	Norsk Retstidende
LA	Dom fra Agder lagmannsrett, publisert: Lovdatas base (eks. LA-2001-12528)
LB	Dom fra Borgarting lagmannsrett (tilsvarende LA)
LF	Dom fra Frostating lagmannsrett (tilsvarende LA)
LG	Dom fra Gulating lagmannsrett (tilsvarende LA)
LH	Dom fra Hålogaland lagmannsrett (tilsvarende LA)
Vgd	Voldgiftsdom

Om sitering av *litteratur* ved forfatternavn, se litteraturliste bak i boken.

Se også *domsregister* til den enkelte lovparagraf.

Historikk

Tidligere nordisk kjøpsrett

Lover 1905–1907

De første kjøpslover i *Danmark, Norge og Sverige* ble til i nordisk lovsamarbeid i begynnelsen av det 20. århundre. Lovsamarbeidet tok til med en nordisk komité med medlemmer fra de tre landene, som ble oppnevnt i 1902. Komiteen avga sin innstilling året etter, og samarbeidet fortsatte da på departementsplan. I Sverige ble ny kjøpslov vedtatt allerede ved lov 20. juni 1905. I Danmark ble ny kjøpslov vedtatt ved lov 6. april 1906 og i Norge ved lov 24. mai 1907 nr. 2. Et resultat av dette nære nordiske lovsamarbeidet var at de vedtatte lover i det vesentlige var helt overensstemmende med hverandre.

Finland sto den gang utenfor det nordiske kjøpslovsamarbeid og fikk ikke noen generell kjøpslov før den nye *köplag 27. mars 1987*. Denne avløste bestemmelser i den såkalte Handelsbalken fra 1734. Finsk kjøpsrett hadde imidlertid gjennom rettspraksis og teori utviklet seg slik at den i stor grad svarte til de lovfestede regler i Danmark, Norge og Sverige.

Island vedtok i 1922 en kjøpslov som i innhold lå nær opp til de skandinaviske lover.

Kjøpsloven fra 1907 bygde i hovedsak på tidligere ulovfestet rett og innebar i det vesentlige en kodifisering av denne. Loven var opprinnelig deklaratorisk i sin helhet, slik at selger og kjøper gjennom avtale fritt kunne regulere sine rettigheter og plikter i kjøpsforholdet.

Reglene i kjøpsloven ble antatt å være i godt samsvar med de regler som gjaldt i internasjonal handel (med visse forbehold for de land som bygger på engelsk-amerikansk «common law»). Loven kom for øvrig til anvendelse også i internasjonale kjøp dersom interlegale lovvalgregler førte til at norsk kjøpsrett skulle anvendes på forholdet.

Kjøpsloven 1907 omfattet kjøp av løsøre og fordringer og immaterialrettigheter (f.eks. opphavsrettigheter). Overdragelse av pengefordringer ble imidlertid i flere henseende særskilt regulert i gjeldsbrevloven 17. februar 1939 nr. 1. Overdragelse av fast eiendom falt utenfor kjøpslovens virkeområde. Kjøpsloven gjaldt heller ikke for kjøp av tjenester – f.eks. utførelse av et byggearbeid.

Lovendringer etter 1907

Enkelte bestemmelser i kjøpsloven ble *endret* etter vedtakelsen i 1907. En større revisjon av kjøpslovens regler fant sted ved lov 14. juni 1974 nr. 36. Den viktigste endringen var at en rekke av bestemmelsene ble gjort preseptoriske (ufravikelige) til fordel for kjøperen i forbrukerkjøp, og at det ble vedtatt en generalklausul som ga adgang til å sette til side urimelige avtalevilkår, kutymer m.m. Samtidig ble det bl.a. også gitt regler om forbrukerkjøperens krav mot selgerens hjemmelsmenn, og den absolutte reklamasjonsfrist ble forlenget fra ett til to år.

Andre lover av praktisk betydning for kjøpsforhold

Etter 1907 er det også vedtatt *andre lover* som regulerer kjøpsforhold.

Kredittkjøpsloven

Lov 21. juni 1985 nr. 82 om *kredittkjøp m.m.* ga en rekke ufravikelige regler til vern for avbetalingskjøperen. Loven hadde sitt viktigste – men ikke eneste – virkefelt for forbrukerkjøpene. Den avløste tidligere lov 21. juli 1916 om kjøp på avbetaling.

Ved lov 7. mai 2010 nr. 15 om endringer i finansavtaleloven mv. (gjennomføring av direktiv 2008/48/EF om kredittavtaler for forbrukere mv.) ble kredittkjøpsloven opphevet. Det nevnte direktivet ga samsvarende bestemmelser for en rekke spørsmål som var regulert i henholdsvis finansavtaleloven og kredittkjøpsloven. Ved endringsloven innarbeidet man disse bestemmelsene i finansavtaleloven (lov 25. juni 1999 nr. 46) kap. 3. De bestemmelsene i kredittkjøpsloven som ikke var omfattet av forbrukerkredittdirektivets fullharmonisering, ble innarbeidet i all hovedsak i finansavtaleloven kap. 3 og tvangsfullbyrdelsesloven kap. 8.

Angrerettloven

For enkelte typer kjøp ble det ved lov 24. mars 1972 nr. 11 *(angrefristloven)* gitt regler om rett for forbrukerkjøperen til å tre ut av kjøpsavtalen innen en angrefrist. Loven ble avløst av lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted *(angrerettloven)*. Denne loven er igjen avløst av lov 20. juni 2014 nr. 27 om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg og salg utenom faste forretningslokaler (angrerettloven).

De øvrige nordiske land har tilsvarende lovregulering.

Avtaleloven

Noen mer generelle lover har praktisk betydning for kjøpsrettens område. Særlig viktig er her *avtaleloven 31. mai 1918 nr. 2*. Den gjelder inngåelse av alle slags avtaler på formuerettens område, men har sin største praktiske betydning for kjøp, fordi kjøpsavtalen er den hyppigst forekom-

mende avtale. Avtalelovens regler om ugyldighet vil påvirke partene til større oppriktighet og åpenhet under kontraktforhandlingene. Ved en lovendring 4. mars 1983 nr. 4 ble det dessuten i avtaleloven § 36 inntatt en generell formuerettslig lempingsregel som også gjelder på kjøpsrettens område. Generalklausulen i kjøpsloven § 1 ble samtidig opphevet.

FN-konvensjonen 1980 om kontrakter for internasjonale løsørekjøp (CISG) har egne bestemmelser om avtaleinngåelse i del II. Opprinnelig tok Norge og de andre nordiske land forbehold i medhold av Art. 92 om ikke å anvende del II av konvensjonen. I 2011 og 2012 trakk Danmark, Sverige og Finland sine reservasjoner på dette punktet, og dette ble fulgt opp av Norge i endringslov 28. februar 2014 nr. 2. Det følger derfor nå av avtaleloven § 9 a at avtaleloven §§ 1–9 ikke får anvendelse på internasjonalt kjøp etter kjøpsloven kapittel XV.

Pristiltaksloven

Prisloven 26. juni 1953 inneholdt både konkurranserettslige regler og prisreguleringsregler av betydning for kjøpsforhold. Prisloven ble avløst av *lov 11. juni 1993 nr. 65 om konkurranse i ervervsvirksomhet (konkurranseloven)* og *lov 11. juni 1993 nr. 66 om pristiltak*. Konkurranseloven fra 1993 er senere avløst av *lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven)*.

Markedsføringsloven

Markedsføringsloven 16. juni 1972 nr. 47 § 9 a ga adgang til å forby kontraktvilkår når de finnes urimelige overfor forbrukerne. Bestemmelsene er videreført i § 22 i gjeldende markedsføringslov 9. januar 2009 nr. 2.

Både bestemmelsene i markedsføringsloven, konkurranseloven og pristiltaksloven er offentligrettslige. Brudd på disse bestemmelsene vil derfor primært utløse offentligrettslige sanksjoner og ikke automatisk gi motparten rett til misligholdsbeføyelser. Se nærmere om denne problemstillingen i kommentarene til § 17 (2).

Håndverkertjenesteloven

Lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m. for forbrukere regulerer kontraktforhold mellom håndverkere og forbrukere der oppdraget er å utføre arbeid på ting eller fast eiendom (jf. NOU 1979: 42 *Forbrukertjenester*). Mange av bestemmelsene er forholdsvis parallelle til kjøpsloven.

Avhendingslova

Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eigedom (*avhendingslova)* er vår første kjøpslov for fast eiendom. Loven bygger i stor grad på kjøpslovens systematikk og begrepsbruk. Ved lov 7. juni 2019 nr. 20 er det vedtatt endringer i en rekke av bestemmelsene i loven. De fleste endringene gjelder i forbrukerkjøp slik dette er definert i lovens § 1-2 tredje ledd.

Bustad-oppføringslova

Lov 13. juni 1997 nr. 43 om bustadoppføring *(bustadoppføringslova)* føyer seg inn i rekken av lover på kontraktsrettens område med særlig sikte på forbrukervern. Loven gjelder avtaler mellom en yrkesutøver (entreprenør) og en forbruker om oppføring av bygning til boligformål, men også avtaler om salg eller bortfeste av grunn med ny bolig. Forutsetningen for det siste alternativet er at entreprenøren skal utføre arbeid på boligen og dette ennå ikke er fullført på avtaletiden. Selv om avtaleforholdet skiller seg noe fra vanlig kjøp, er mange sentrale bestemmelser i loven utformet etter mønster av kjøpslovens bestemmelser.

Når det gjelder forbrukerkjøpsloven, vises det til særskilt omtale i avsnittet «Forbrukerkjøp».

NOU 1976: 34

I Finland ble det i 1961 nedsatt en komité med oppdrag å utarbeide forslag til kjøpslov. De øvrige nordiske land oppnevnte på nordisk justisministermøte i Oslo 1962 sakkyndige for å følge den finske komiteens arbeid.

I 1967 ble det besluttet å reorganisere arbeidet med kjøpslovrevisjonen, og Kjøpslovutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 31. januar samme år med høyesterettsdommer Karsten Gaarder som formann. Utvalgets mandat gikk ut på i nordisk samarbeid å gjennomgå kjøpsloven og drøfte eventuelle endringer etter foranledning av de internasjonale kjøpslovkonvensjoner og arbeidet med den nye finske kjøpslovgivning. Videre skulle utvalget gjennomgå Haag-konvensjonen 1964 om ensartede lover om internasjonale løsørekjøp (ULIS) og om avslutning av avtaler om slike kjøp (ULF) med sikte på å vurdere Norges forhold til denne.

Også i Danmark og Sverige ble de sakkyndiges mandat i 1967 endret tilsvarende.

Den finske komité avga sin innstilling med utkast til lov i november 1972. Det finske justisdepartementet nedsatte imidlertid en arbeidsgruppe som skulle følge det nordiske arbeidet videre.

I løpet av 1976 avga kjøpslovkomiteene i Norge (NOU 1976: 34) og Sverige (SOU 1976:66) sine innstillinger. Det danske købelovutvalg avga i 1978 sin innstilling (Betænkning om forbrugerkøb, 1978 nr. 845). For finsk del ble det avgitt en ny innstilling med et lovutkast i 1977.

Lovutkastet i den norske utredningen – NOU 1976: 34 – bygde på systematikken i kjøpsloven fra 1907. Sondringen mellom genuskjøp og spesies-

kjøp ble beholdt. Også sondringen mellom handelskjøp og sivilt kjøp ble beholdt, men en rekke av særbestemmelsene om handelskjøp ble foreslått modifisert eller opphevet.

De materielle regler samsvarte langt på veg med loven fra 1907, men det var likevel innarbeidet enkelte reformforslag. Utkastet inneholdt bl.a. regler som både ved forsinkelser og mangler innskrenket kjøperens hevingsrett ved *tilvirkningskjøp*. Videre inneholdt utkastet regler om adgang for selger og kjøper til å sette såkalt «*nachfrist*» (*tilleggsfrist*) ved forsinkelse fra den annen part. Disse regler gikk i hovedtrekk ut på at kjøpet kan heves dersom motparten ikke har foretatt oppfyllelse etter utløpet av en rimelig tilleggsfrist. Nytt i forhold til loven fra 1907 var det også at utkastet ga kjøperen en generell rett til å kreve *retting* og ved krav på omlevering til å holde tilbake det mottatte til sikkerhet for den nye levering.

Utkastet inneholdt også en egen bestemmelse om kjøperens rett til *avbestilling*. Om innholdet i bestemmelsen vises det til NOU 1976: 34 s. 69–71 (merknader til § 37).

Den norske utredningen ble sendt på høring 10. september 1976. Det ble imidlertid ikke fremmet noen lovproposisjon på bakgrunn av kjøpslovutvalgets utkast. En av årsakene til dette var at man ville avvente resultatet av arbeidet med en konvensjon om internasjonale kjøp som på denne tid pågikk i FNs kommisjon for internasjonal handelsrett (UNCITRAL). Konvensjonen ble vedtatt på en konferanse i Wien våren 1980. Den offisielle tittelen på engelsk er «United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods», som er grunnlaget for forkortingen CISG.

Også i de øvrige nordiske land ble de tilsvarende utredninger sendt på høring. Men også der ble det vedtatt å stille det videre lovarbeid i bero i påvente av arbeidet med FN-konvensjonen.

Se for øvrig del B i 3. utgave om FN-konvensjonen.

Den nordiske arbeidsgruppen 1980–1984

Etter at FN-konvensjonen om internasjonalt løsørekjøp var vedtatt 11. april 1980, ble det fra nordisk hold bestemt at man skulle gjenoppta arbeidet med en revisjon av de nordiske kjøpslover. På et nordisk justisministermøte i Helsingfors 10. juni 1980 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å undersøke mulighetene for å komme fram til samordnede kjøpslover for Danmark, Finland, Norge og Sverige. Arbeidsgruppen ble

også bedt om å analysere FN-konvensjonen og de nordiske lands forhold til denne. Arbeidsgruppen besto av representanter fra alle de fire land.

Observatører fra Island fulgte arbeidet fra sommeren 1982.

På et møte i Helsingfors 12.–13. november 1980 anbefalte arbeidsgruppen i en rapport til justisministrene at de nordiske land burde undertegne FN-konvensjonen. Det ble samtidig anbefalt at man burde reservere seg mot konvensjonens del II om avtaleinngåelse. Konvensjonen ble med denne reservasjon undertegnet av Danmark, Finland, Norge og Sverige 26. mai 1981.

I sin rapport uttalte arbeidsgruppen også at det burde være mulig å komme fram til nye nordiske kjøpslover som kunne samsvare med FN-konvensjonen. Til arbeidet med utkast til nye kjøpslover ville man imidlertid trenge ytterligere tid.

Arbeidsgruppens rapport ble behandlet av justisministrene på et møte i Oslo 25. november 1980. Det ble her gitt samtykke til at arbeidsgruppen kunne arbeide videre med sikte på å utarbeide utkast til nye nordiske kjøpslover.

Den nordiske arbeidsgruppen la fram sin utredning med utkast til nye nordiske kjøpslover i slutten av 1984 i *NU 1984: 5*.

I sitt arbeid bygde arbeidsgruppen på FN-konvensjonen og de forslag til kjøpslover som ble utarbeidet i de nordiske land 1976–1978. Arbeidsgruppen tilstrebet dessuten størst mulig samsvar mellom de nordiske kjøpslovutkast. Det lyktes å oppnå enighet om de materielle løsninger for de fleste spørsmål, selv om det ikke viste seg mulig å legge fram utkast som var identiske på alle punkter. Arbeidsgruppen la også vekt på å utarbeide parallelle lovutkast – dvs. at samme spørsmål behandles i samme paragraf og ledd i lovutkastene. Slik parallellitet ble på det nærmeste oppnådd. Den ble likevel brutt på noen punkter av det danske utkastet, jf. parallelloppstillingen i NU 1984: 5 bilag 1. Det norske utkastet brøt med den nordiske parallellitet bare for §§ 56 og 57.

Hovedpunkter i den nordiske arbeidsgruppens utredning – NU 1984: 5

Arbeidsgruppens kjøpslovutkast avvek på flere punkter fra de da gjeldende kjøpslover både når det gjelder systematikk og løsning av materielle spørsmål. Bl.a. ble det foreslått å oppheve sondringen mellom genuskjøp og spesieskjøp. I de finske, norske og svenske utkastene var det imidlertid gitt egne regler for selgerens erstatningsansvar og kjøperens rett til å heve

og kreve omlevering ved de såkalte bestillings- og tilvirkningskjøp. Også sondringen mellom handelskjøp og sivile kjøp ble foreslått opphevet. Men ved tolkingen av de rettslige standarder i lovutkastene måtte det legges vekt på om partene var næringsdrivende.

Det norske utkastet tok sikte på å regulere også brudd på selgerens og kjøperens sideforpliktelser. Det ble også tatt inn en del nye bestemmelser bl.a. om tilleggsfrist, rettsmangler, en alminnelig regel om lemping av ansvaret og om krav mot tidligere salgsledd. Erstatningsreglene ble dessuten endret etter mønster av FN-konvensjonen.

Selv om de materielle løsninger stort sett var felles i de nordiske utkast, hadde det norske utkastet på flere punkter løsninger som avvek noe fra de øvrige. Dette hadde bl.a. sin bakgrunn i at det norske utkastet var ment å skulle kunne anvendes også ved internasjonale kjøp. For det norske utkastet var det derfor et større behov for fullt samsvar med konvensjonen enn det som var tilfellet for de øvrige utkast.

Fra norsk side valgte man også ellers å foreslå regler som på enkelte områder var mer uttømmende og detaljerte enn de andre utkast (og da gjeldende kjøpslov). Dette innebar ikke nødvendigvis avvik i realiteten, men at man dels ga regler som trolig ville følge av en tolkning av de øvrige utkast, dels regulerte spørsmål som de øvrige utkast lot være uregulerte. Fra norsk side anså man slik lovfesting som en fordel i avklarende og opplysende øyemed. Slike særlige, mer uttømmende regler var inntatt i §§ 12 (2), 17, 22 (2), 23 (3), 25 (2), 29 (3), 36 (3), 38 (2), 44 (2), 54 (3), 58 (3), 66 (2), 71 (2), 72 (2) og 87.

Kapittel I inneholdt bestemmelser om virkeområde. Det danske og norske forslaget gjaldt også for forbrukerkjøp. Det norske forslaget skulle også gjelde internasjonale kjøp som gikk inn under FN-konvensjonen. Bestemmelsene i utkastet var *fravikelige*. I det danske og det norske utkastet ble imidlertid de fleste bestemmelsene gjort *ufravikelige* i forbrukerkjøp.

De lovtekniske løsninger var på disse punkter de samme som de som senere ble valgt i de vedtatte lover.

Kapittel II hadde regler om leveringen, stort sett i samsvar med tidligere kjøpslov. Bestemmelsene ble også i hovedsak videreført i proposisjonene og de endelige lovvedtak.

Regler om risikoens overgang ble tatt inn i **kapittel III**. Den vesentligste endring i forhold til tidligere rett var at særreglene om spesieskjøp i den tidligere kjøpslov § 17 andre ledd ble foreslått sløyfet. Heller ikke her resulterte den senere lovgivningsprosessen i større endringer.

Kapittel IV inneholdt regler om varens egenskaper, mangler m.m. Alle lands utkast, men særlig det norske, innebar en vesentlig utbygging av lovens beskrivelse av krav til varens egenskaper og til selgerens opplysninger. De senere departementsdrøftingene resulterte i en samlet tilnærming til det norske utkastet til § 17. For øvrig ble det gjort en del redaksjonelle endringer og noen realitetsendringer.

Regler om kjøperens krav ved kontraktbrudd fra selgerens side ble gitt i **kapittel V**. Første avsnitt regulerte *forsinkelse* fra selgerens side. Det ble ikke foreslått noen nye beføyelser for kjøperen i forhold til tidligere rett. Men reglene var mer detaljerte og avvek på flere punkter fra de tidligere lovene. En viktig utvidelse var at bestemmelsene også skulle få anvendelse ved brudd på sideplikter. Det ble gitt en særskilt bestemmelse om rett til oppfyllelse med vilkår som avvek noe fra vilkårene for erstatningsansvar. Retten til heving skulle foruten ved vesentlig forsinkelse gjelde også ved overskridelse av en rimelig tilleggsfrist. Den største endringen i forhold til tidligere rett gjaldt reglene om erstatning. Man forlot sondringen mellom genuskjøp og spesieskjøp og foreslo en generell kontrollansvarsregel etter mønster av FN-konvensjonen artikkel 79.

Utkastet ble i hovedsak videreført i de endelige lover. Et viktig unntak er skillet i ansvarsgrunnlag for erstatning mellom direkte og indirekte tap, som kom inn som en følge av de nordiske departementsdrøftingene.

Andre avsnitt i kapittel V inneholdt bestemmelser om kjøperens krav ved mangler. Kjøperens undersøkelsesplikt og reklamasjonsreglene ble i hovedsak beholdt som i de tidligere nordiske kjøpslover. Det samme gjaldt retten til heving og prisavslag. En viktig nydanning var derimot en generell regel om rett for kjøperen til å kreve avhjelp (retting og omlevering).

Selgeren fikk samtidig en tilsvarende generell rett til å foreta avhjelp. Også for mangler ble det foreslått en kontrollansvarsregel på linje med regelen ved forsinkelse. For tilvirkningskjøp og visse andre spesieskjøp ble det foreslått en mer lempelig regel, mens det skulle gjelde objektivt ansvar for tilsikrede egenskaper ved tingen.

Også for mangler ble utkastet i hovedsak fulgt i de endelige lovvedtak. Men også her ble det innført et skille mellom direkte og indirekte tap, og særregelen for tilvirkningskjøp m.m. ble sløyfet. I den norske loven fikk man dessuten en særskilt lengste reklamasjonsfrist på 5 år ved forbrukerkjøp av varige forbruksgjenstander.

Tredje avsnitt i kapittel V regulerte kjøperens beføyelser ved rettsmangler eller andre tredjemannskrav i tingen. Bestemmelsene var en utbygging av de tidligere reglene om slike krav.

I **kapittel VI** var det gitt bestemmelser om *kjøperens plikter, herunder kjøpesummens størrelse*, *betaling* og kjøperens plikt til å *overta tingen*. Bestemmelsene innebar ingen store endringer i forhold til tidligere rett.

Kapittel VII inneholdt reglene om *selgerens krav ved kontraktbrudd fra kjøperens side*. Bestemmelsene var i stor grad utformet som motstykker til kjøperens krav ved selgerens kontraktbrudd. Bl.a. ble kontrollansvarsregelen lagt til grunn som hovedregel for kjøperens erstatningsansvar. Av nydanninger kan ellers nevnes en særskilt bestemmelse om avbestilling av ting som skal tilvirkes eller skaffes for kjøperen.

Kapittel VIII hadde fellesregler om *forventet kontraktbrudd, insolvens m.m*. Det norske utkastet ga dessuten detaljerte regler om i hvilken utstrekning en insolvent parts bo har rett til å tre inn i kjøpsavtalen.

Regler om virkninger og gjennomføring av heving og omlevering var gitt i **kapittel IX**.

I **kapittel X** var det regler om *erstatningens omfang* og om rente. Bestemmelsene var betydelig mer detaljerte enn etter de tidligere lover. Bl.a. ble det foreslått regler om plikt til å begrense sitt tap og om lemping av ansvaret. I det norske utkastet ble det også tatt inn en legaldefinisjon av indirekte tap.

Kapittel XI inneholdt regler om plikt til *omsorg* for tingen, mens **kapittel XII** omhandlet utbytte og annen avkastning av tingen.

I **kapittel XIII** ble det foreslått visse alminnelige bestemmelser om risikoen for melding og om hva som skal regnes som en parts forretningssted.

Som det eneste inneholdt det norske utkastet bestemmelser om *krav mot tidligere salgsledd*. Disse ble plassert i **kapittel XIV**. Bestemmelsene repre-

senterte en viktig nydanning, selv om det også etter tidligere ulovfestet rett var antatt å foreligge en viss adgang for kjøperen til å rette mangelskrav mot tidligere salgsledd. Bestemmelsene ble en del omredigert i proposisjonen, men hovedtrekkene ble beholdt både der og i den endelige lovteksten.

Kapittel XV i det norske utkastet inneholdt visse særregler for *internasjonale kjøp*. Reglene var en følge av at FN-konvensjonen ble foreslått gjennomført ved transformasjon. De var derfor unødvendige i de øvrige nordiske land, som ønsket å gjennomføre konvensjonen ved blankettlover.

Den nordiske kjøpslovutredningen (NU 1984: 5) ble ved brev 6. mars 1985 sendt på norsk høring.

Nordiske departementsdrøftinger

Arbeidet med nye nordiske kjøpslover ble drøftet på nordisk justisministermøte i Mariehamn 10.–12. november 1985. Det var enighet om at man burde forsøke å komme fram til større likhet mellom lovutkastene enn det som var tilfellet med arbeidsgruppens forslag. På dette grunnlag ble det etter at høringen i alle land var avsluttet, innledet drøftinger mellom justisdepartementene i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Enkelte av de forslag som kom fram under drøftingen, ble sendt til uttalelse til visse av høringsinstansene.

Departementsdrøftingene førte til større likhet mellom lovutkastene på flere prinsipielt viktige punkter. Dessuten klarte man å fjerne mange redaksjonelle og språklige forskjeller.

Proposisjonen 1987

Proposisjonen inneholdt forslag til ny lov om kjøp og til lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen 11. april 1980 om internasjonale løsørekjøp. Forslaget bygde på resultatet av de nordiske departementsdrøftingene. Både systematisk og innholdsmessig var lovforslaget i stor grad på linje med det norske forslaget i NU 1984. Men paragrafrekkefølgen i de to forslagene avviker noe, jf. vedlegg 2 til prp. (s. 183 flg.). Hensynet til å bevare og utvikle den nordiske rettsenhet på området førte også til visse innholdsmessige justeringer i forhold til NU 1984.

Et annet viktig hensyn bak forslaget var å muliggjøre ratifikasjon av FN-konvensjonen om internasjonale løsørekjøp. I proposisjonen